

Sygn. akt IC 26/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lutego 2016 r.

Sąd w Częstochowie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Krystyna Mieszkowska

Protokolant: Dorota Koziel

po rozpoznaniu w dniu 17 lutego 2016 r. w Częstochowie

na rozprawie

sprawy z powództwa J. T.

przeciwko B. M.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

1. uznaje za bezskuteczną w stosunku do powoda J. T. umowę darowizny z dnia 15 stycznia 2010 roku zawartą w Kancelarii Notarialnej przy ulicy (...) w O. przed notariuszem K. R. A nr (...), mocą której P. M. darował pozwanemu B. M. nieruchomości oznaczoną jako działka o numerze (...) położoną we wsi D. gmina P., o powierzchni 0.43.88 ha, opisaną w księdze wieczystej Kw nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Częstochowie Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych w K. – w celu ochrony wierzytelności powoda J. T. wynikającej z nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w Częstochowie w sprawie VGNC 18)11 w kwocie 746.875,83 zł wraz z odsetkami i kosztami procesu;
2. nakazuje pobrać od pozwanego B. M. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Częstochowie kwotę 11.500 zł (jedenaście tysięcy pięćset złotych) tytułem zwrotu kosztów sądowych, od których uiszczenia powód został zwolniony;
3. zasądza od pozwanego B. M. na rzecz powoda J. T. kwotę 8.856 zł (osiem tysięcy osiemset pięćdziesiąt sześć złotych) tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu przez adw. Ł. N..

Sygn. akt IC 26/15

UZASADNIENIE

W pozwie, wniesionym w dniu 15 stycznia 2015r. (data nadania w urzędzie pocztowym), a sprecyzowanym w pismach procesowych z dnia 23 kwietnia 2015r. i z dnia 10 sierpnia 2015r., powód J. T. wystąpił przeciwko B. M. o uznanie za bezskuteczną w stosunku do powoda darowizny nieruchomości położonej w D., gmina P., nr działki (...), dla której Sąd Rejonowy w Częstochowie X Wydział Zamiejscowy Ksiąg Wieczystych w K. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) o wartości 230 000 zł dokonanej pomiędzy B. M. a P. i E. małż. M. w dniu 15 stycznia 2010r. przed notariuszem K. J. w celu ochrony wierzytelności powoda wobec P. M. wynikającej z nakazy zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w Częstochowie w sprawie V GNC (...) w kwocie 746 875 zł 83 gr wraz z odsetkami i kosztami procesu oraz postanowienia Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 31 maja 2013r., sygn. akt V GCo (...) o nadaniu klauzuli wykonalności przeciwko P. M. oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania.

W uzasadnieniu pozwu powód podał, że P. M. jest jednym ze (...) Spółki jawnej (...) z siedzibą w D., która to spółka na przełomie 2007r. i 2008r. zakupiła od powoda towary z odroczonym terminem płatności na łączną kwotę 746 875 zł 83 gr. Spółka nie uregulowała należności, wobec czego powód wystąpił przeciwko niej z pozwem o zapłatę, uzyskując tytuł wykonawczy przeciwko spółce, a następnie także przeciwko wspólnikom Spółki, w tym przeciwko

P. M.. W toku prowadzonej egzekucji okazało się, że w chwili zakupu od powoda towarów Spółka (...) posiadała liczne zobowiązania, w tym w stosunku do banków z tytułu kredytów. Nieruchomość należąca do wspólników Spółki, w tym P. M., była obciążona hipotekami w wysokości 2 630 000 zł. Także po wymagalności roszczeń powoda, a przed dokonaniem darowizny na rzecz pozwanego Spółka zaciągała kolejne zobowiązania, które także obciążały nieruchomość wspólników na kwotę 2 400 000 zł. Powód podniósł, że P. M. wiedząc o wysokości zadłużenia należącej do (...) spółki jawnej (...) oraz trudnościach w spłacie przez nią zobowiązań, chcąc uniknąć egzekucji z jego majątku osobistego przeniósł (wraz z żoną E. M.) w drodze darowizny na rzecz syna należąca do nich własność nieruchomości położonej w D. (działka nr (...)). Powód pomimo uzyskania prawomocnego tytułu wykonawczego przeciwko spółce (...), a następnie przeciwko jej wspólnikom (A. Z. i P. M.) nie uzyskał zaspokojenia swoich wierzytelności, bowiem egzekucja wobec nich okazała się bezskuteczna. Zatem w świetle zaistniałych okoliczności wypełnione zostały przesłanki z art. 527 k.c., uprawniające do skorzystania z tzw. skargi paulińskiej. Powód podniósł, że wierzytelność wprawdzie nie dotyczyła „bezpośrednio” P. M., a spółki jawnej w której był wspólnikiem, jednakże w myśl art. 22 § 2 k.s.h., jako wspólnik odpowiada całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki i w związku z tym uzyskuje status prawny dłużnika wobec wierzyciela spółki ze wszystkimi konsekwencjami wynikającymi z tego stanu rzeczy. P. M. jest całkowicie niewypłacalny, a jedynym majątkiem z którego powód mógł dochodzić zaspokojenia należności był udział w nieruchomości objętej pozwem. Poprzez dokonanie darowizny na rzecz syna dłużnik wyzbył się całego majątku. Pozwany na rzecz którego dokonana została darowizna przedmiotowej nieruchomości jest synem dłużnika zatem istnieje domniemanie, że wiedział o działaniu dłużnika z zamiarem pokrzywdzenia wierzycieli (k.- 2-4, 29-33).

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany podniósł, że wobec zmiany przedmiotowej roszczenia dokonanej pismem procesowym z dnia 8 sierpnia 2015r., należy przyjąć iż zmienione powództwo zostało wniesione po upływie 5-letniego terminu, gdyż skutek w postaci przerwania biegu 5-letniego terminu w dniu wniesienia pierwotnego żądania (15.01.2015r.) nie wywiera skutków prawnych w zakresie nowego roszczenia, które swym zakresem obejmuje darowiznę całości nieruchomości (zamiast udziału). Dlatego dla oceny zachowania tego terminu wiążąca staje się data wystąpienia ze zmienionym powództwem. Przerwanie biegu przedawnienia na podstawie art. 123 § 1 k.c. następuje co do zasady w granicach żądania pozwu. Przedmiotowa zmiana powództwa. Polegająca na tym, że powód występuje z nowym roszczeniem zamiast lub obok roszczenia pierwotnego, prowadzi do przerwania biegu przedawnienia, jednak w odniesieniu do nowego roszczenia przerwa nastąpi dopiero w chwili, gdy powód skutecznie dokonał jego zgłoszenia. Niezależnie od powyższego, pozwany zarzucił, że opisana przez powoda czynność w postaci umowy darowizny P. i E. małżonków M. na rzecz pozwanego nie miała miejsca, gdyż stroną tej czynności był P. M., który jako jedyny właściciel nieruchomości dokonał darowizny całości tej nieruchomości. Ponadto, w sprawie nie zostały zrealizowane przesłanki dopuszczalności żądania przez wierzyciela uznania czynności prawnej za bezskuteczną. Istniejące zobowiązania Spółki wynikające z zaciągniętych kredytów związanych z inwestycjami w ramach prowadzonej działalności gospodarczej pozostają bez związku z dokonaną darowizną nieruchomości. Brak jest także związku przyczynowego między istnieniem wierzytelności po stronie powoda, a dokonaniem zaskarżonej czynności. W lipcu 2010r. strony zobowiązania zawarły ugodę, w treści której doszło do uznania długu ze strony Spółki jako dłużnika i ustalenia harmonogramu spłat; termin wymagalności należności głównej został oznaczony na dzień płatności pierwszej raty, tj. na dzień 31 października 2010r. Zatem w dacie dokonania darowizny, tj. 15 stycznia 2010r., wierzytelność ta nie była wymagalna, gdyż przymiot ten wolą stron uzyskała dopiero z dniem 31 października 2010r. Ponadto, w dacie dokonania czynności darowizny powodowi przysługiwała wierzytelność jedynie wobec Spółki, a odpowiedzialność wobec P. M. zaktualizowała się dopiero w dacie nadania klauzuli wykonalności w stosunku do wspólników spółki, tj. z dniem 3 czerwca 2013r. Zatem, po stronie P. M., a w konsekwencji i po stronie pozwanego, w dacie dokonania darowizny nieruchomości brak było świadomości, że ówczesna sytuacja majątkowa spółki nie pozwoli na dobrowolną spłatę zadłużenia spółki, a tym samym, iż może dojść do zaktualizowania solidarnej, lecz subsydiarnej odpowiedzialności wspólników tej spółki. Pozwany wskazał, że rzeczywistą przyczyną dokonania darowizny nieruchomości przez P. M. na rzecz syna B. były nasilające się problemy zdrowotne spowodowane rozwijającą się chorobą nowotworową darczyńcy i jego małżonki. Wobec zmagania się z chorobą małżonkowie podjęli decyzję o zabezpieczeniu swojej przyszłości i zapewnieniu sobie opieki ze strony

syna. Pozwany w dacie dokonania darowizny nie uczestniczył w prowadzonej przez ojca działalności gospodarczej, w związku z czym nie posiadał wiedzy co do sytuacji majątkowej spółki i zaciągniętych zobowiązaniach. W tych warunkach, zdaniem pozwanego, nie zostały zrealizowane przesłanki dla dopuszczalności żądania przez wierzyciela bezskuteczności zawartej czynności prawnej. Nadto, mając na uwadze stan zdrowia dłużnika i jego małżonki, jak również okoliczność, iż przedmiot darowizny stanowi dom rodzinny, działanie powoda jako wierzyciela podjęte w celu ochrony przysługującej mu wierzytelności należy ocenić jako nadużycie przysługującego mu prawa w oparciu o art. 5 k.c. (k.- 54-59).

Sąd ustalił, co następuje:

Powód J. T. jest wierzycielem P. M. oraz (...) P. M., (...) Spółki jawnej z siedzibą w D. (gmina P.) z tytułu zobowiązań cywilnoprawnych. P. M. jest (...) spółki jawnej (...)" P. M., A. Z.. Powód prowadził ze spółką (...) współpracę handlową w zakresie sprzedaży przetworów owocowo-warzywnych. W 2007r. Spółka nabyła od powoda towary za łączną kwotę 746 875 zł 83 gr z odroczonym terminem płatności; jednak w wyznaczonym terminie nie uiszczyła z tego tytułu należności. 1 lipca 2010r. strony transakcji, tj. powód (jako wierzyciel) i spółka jawna (...) (jako dłużnik) zawarły ugodę, na mocy spółka zobowiązała się do spłaty swojego zobowiązania w wysokości 746 875 zł 83 gr w systemie ratalnym: 83 x 8 900 zł i 1 x 8 175 zł 83 gr do dnia 31 października 2016r. Pomimo ugody, spółka nadal nie płaciła terminowo wynikających z niej należności.

Prawomocnym nakazem zapłaty wydanym w sprawie V GNc (...) w dniu 14 lutego 2011r. Sąd Okręgowy w Częstochowie zasądził od (...) P. M., (...) Spółki Jawnej w D. na rzecz powoda J. T. kwotę 746 875 zł 83 gr z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwoty 463 753 zł 83 gr od dnia 3 stycznia 2008r. i od kwoty 283 122 zł od dnia 26 stycznia 2008r. oraz z kosztami sądowymi w kwocie 9 336 zł i kosztami zastępstwa procesowego w wysokości 7 217 zł.

Postanowieniem z dnia 31 maja 2013r. wydanym w sprawie V GCo (...) Sąd Okręgowy w C. nadał klauzulę wykonalności nakazowi zapłaty wydanemu w dniu 14 lutego 2011r. w sprawie GNc (...) także przeciwko (...) spółki jawnej (...). W uzasadnieniu postanowienia Sąd podał, że wierzyciel (J. T.) wykazał, w oparciu o dokumenty zgromadzone w postępowaniu egzekucyjnym KM (...) że egzekucja z majątku (...) P. M., (...) Spółki jawnej w D. jest bezskuteczna i wierzyciel na tej drodze nie otrzyma koniecznego zaspokojenia, w związku z czym zaistniały przesłanki wskazane w art. 778⁽¹⁾ k.p.c. do nadania klauzuli wykonalności także przeciwko współnikom tejże spółki jawnej

/ dowód: zeznania świadka P. M. (nagranie, adnotacje k.-113-115), zeznania powoda (nagranie, adnotacje k.-115-116), kopia nakazu zapłaty z dnia 14.02.2011r. sygn. akt GNc (...) (k.- 37), kopia postanowienia z dnia 31.05.2013r. sygn. akt V GCo (...) (k.- (...)), kopia ugody z dnia 1.07.2010r. (k.- 65) /.

Wnioskiem z dnia 6 sierpnia 2013r. (data wpływu) powód wystąpił o wszczęcie egzekucji przeciwko dłużnikom: P. M. i A. Z., na podstawie tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 14 lutego 2011r. zaopatrzonego w klauzulę wykonalności na mocy postanowienia tegoż Sądu z dnia 31 maja 2013r. co do należności głównej w kwocie 746 875 zł 83 gr, należności ubocznych w postaci odsetek ustawowych (na dzień 3.08.2013r. w łącznej wysokości 529 741 zł) i kosztów postępowania.

Początkowo czynności egzekucyjne prowadził Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Częstochowie D. O. w sprawie Km (...). Postanowieniem z dnia 22 listopada 2013r. Komornik ten uznał się niewłaściwym do dalszego prowadzenia sprawy i przekazał jej prowadzenie Komornikowi Sądowemu przy Sądzie Rejonowym w C. M. G. – KM (...) albowiem w toku egzekucji nastąpił jej zbieg co do nieruchomości, wierzytelności i praw dłużnika. Postępowanie egzekucyjne prowadzone przeciwko dłużnikom, w tym przeciwko P. M., okazało się bezskuteczne, wobec czego na mocy postanowienia z dnia 17 marca 2014r. organ egzekucyjny umorzył postępowanie

/ dowód: dokumenty znajdujące się w aktach egzekucyjnych KM (...) – wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego (k.-1-3), zawiadomienie dłużnika P. M. o wszczęciu egzekucji (k.- 24); dokumenty znajdujące się w aktach egzekucyjnych KM (...) – postanowienie z dnia 22.11.2013r. o przekazaniu sprawy (k.-2), zawiadomienie

wierzyciela o dokonanych czynnościach (k.-3), postanowienie z dnia 17.03.2014r. o umorzeniu postępowania i pismo dot. zwrotu tytułu wykonawczego (k.- 4, 5) /.

Aktem notarialnym – Repertorium A nr (...) zawartym w dniu 15 stycznia 2010r. w Kancelarii Notarialnej w O. przed notariuszem K. J. w drodze umowy darowizny P. M. darował synowi B. M. nieruchomości położoną we wsi D. (gmina P.) obejmującą działkę nr (...) o powierzchni 0,4388 ha wraz posadowionymi na niej budynkami, dla której Sąd Rejonowy w C. Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych w K. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...). Nieruchomość ta nie była objęta wspólnością ustawową małżeńską P. M. i E. M..

W tym samym akcie notarialnym B. M. ustanowił na rzecz swoich rodziców P. M. i E. M. nieodpłatną i dożywotnią służebność mieszkania polegającą na prawie korzystania przez uprawnionych z całego budynku mieszkalnego, budynku gospodarczego, zobowiązując się zapewnić im prawo swobodnego poruszania się po tej nieruchomości.

Na darowanej nieruchomości nadal zamieszkuje dłużnik P. M. wraz z małżonką E. i dorosłą córką, która od kilku lat buduje dom mieszkalny na innej nieruchomości, w tej samej miejscowości w której zamieszkuje dłużnik. Pozwany od 2007r. mieszka i pracuje we W..

P. M. oraz jego wspólnik A. Z. są współwłaścicielami nieruchomości położonej w D. o powierzchni 1,5121 ha, na której prowadzili działalność gospodarczą pod firmą spółki jawnej (...); aktualnie działalność ta jest zawieszona. Nieruchomość jest obciążona: hipoteką umowną zwykłą w kwocie 600 000 zł na rzecz (...) Banku Spółdzielczego w R., hipoteką umowną kaucyjną do kwoty 180 000 zł na rzecz (...) Banku Spółdzielczego w R., hipoteką umowną kaucyjną do kwoty 1 200 000 zł na rzecz (...) Banku Spółdzielczego w R., hipoteką umowną zwykłą w kwocie 500 000 zł na rzecz (...) Banku Spółdzielczego w R., hipoteką umowną kaucyjną do kwoty 150 000 zł na rzecz (...) Banku Spółdzielczego w R., hipoteką umowną zwykłą w kwocie 500 000 zł na rzecz Banku Spółdzielczego w R., hipoteką umowną kaucyjną do kwoty 150 000 zł na rzecz Banku Spółdzielczego w R., hipoteką umowną zwykłą w kwocie 1 000 000 zł na rzecz (...) Banku Spółdzielczego w R., hipoteką umowną kaucyjną do kwoty 750 000 zł na rzecz (...) Banku Spółdzielczego w R., hipoteką przymusową w kwocie 41 450 zł 10 gr na rzecz Gminy P., hipoteką umowną w kwocie 181 200 zł na rzecz Banku Spółdzielczego w P., hipoteką przymusową w kwocie 43 305 zł 60 gr na rzecz Gminy P., hipoteką przymusową w kwocie 61 825 zł 80 gr na rzecz Gminy P. i hipoteką przymusową w kwocie 63 145 zł 80 gr na rzecz Gminy P.

/ dowód: kopia wypisu aktu notarialnego z dnia 15.01.2010r. (k.- 62-64), wypis z księgi wieczystej nr (...) (k.- 40-45), zeznania pozwanego (k.- 116) /.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 527 § 1, 2, 3 k.c. gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Czynność prawna jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż był przed dokonaniem czynności. Jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli korzyść majątkową uzyskała osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Stosownie do treści art. 528 k.c. jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

W art. 529 k.c. przewidziane zostało, że jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, że działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. To samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny.

Ustalony przez Sąd stan faktyczny sprawy wskazuje, że spełnione zostały powyższe przesłanki uzasadniające uznanie za bezskuteczną w stosunku do powoda przedmiotowej umowy darowizny zawartej przez dłużnika P. M. z pozwanym B. M..

W pierwszej kolejności należy wskazać, iż pozew został wniesiony w terminie zawitym z art. 534 k.c., tj. w terminie pięciu lat od daty czynności. Umowa darowizny została bowiem zawarta w dniu 15 stycznia 2010r., a pozew został skutecznie złożony w placówce pocztowej w dniu 15 stycznia 2015r. (k.-5).

Zdaniem Sądu nie sposób podzielić stanowiska pozwanego, jakoby powód, wnosząc 10 sierpnia 2015r. pismo procesowe, dokonał przedmiotowej zmiany powództwa. W piśmie tym, powód - już wtedy po raz pierwszy reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika ustanowionego z urzędu - doprecyzował zgłoszone żądanie uznania czynności prawnej za bezskuteczną poprzez dookreślenie przedmiotu zaskarżonej umowy i wiarygodności, która miała podlegać ochronie. Zaznaczyć przy tym należy, że uczynił to na skutek wezwania sądu, którego obowiązkiem jest wyjaśnienie ewentualnych wątpliwości, czego zgłoszone żądanie dotyczy (k.- 26). Przyjmuje się, że czynności procesowe polegające na sprostowaniu, doprecyzowaniu czy też bliższym określeniu żądania nie stanowią zmiany powództwa w rozumieniu art. 193 k.p.c. (por. wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 16 maja 2012r., III Ca 1579/11, LEX nr 1714434). W niniejszej sprawie powód już w pozwie opisał podstawę faktyczną żądania i określił umowę, której domaga się ubezskutecznienia, tj. umowę darowizny z dnia 15 stycznia 2010r. Natomiast na dalszym etapie postępowania sprecyzował swoje stanowisko poprzez podanie, że wnioskuje o uznanie za bezskuteczną darowizny nieruchomości (a nie udziału).

Ubocznie jedynie zasygnalizować należy, że termin wyznaczony w art. 534 c jest terminem zawitym (prekluzyjnym) prawa materialnego. Z chwilą upływu tego terminu roszczenie niedochodzone wygasa, a sąd bierze tę okoliczność pod uwagę z urzędu. Do terminu tego nie mają zastosowania przepisy o przedawnieniu (o biegu i przerwaniu przedawnienia).

Niewątpliwie, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, pozwala na stwierdzenie, iż na skutek wyzbycia się składnika majątkowego w postaci zabudowanej nieruchomości położonej w D. dłużnik P. M. stał się niewypłacalny w jeszcze wyższym stopniu niż był przed dokonaniem tej czynności. Niewypłacalność w „wyższym stopniu” zachodzić będzie wówczas, gdy dojdzie do powiększenia niewypłacalności, przy czym każde powiększenie niewypłacalności dłużnika jest brane pod uwagę. Artykuł 527 § 2 k.c. wiąże pokrzywdzenie wierzycieli z rzeczywistą niewypłacalnością dłużnika na skutek dokonania przez niego czynności prawnej lub z jego niewypłacalnością – na skutek czynności prawnej – w wyższym stopniu niż była przed jej dokonaniem. Dłużnik staje się niewypłacalny w wyższym stopniu także wtedy, gdy zaspokojenie można uzyskać z dodatkowym znacznym nakładem kosztów, czasu i ryzyka; stan niewypłacalności w stopniu wyższym i pokrzywdzenie wierzyciela powstaje również na skutek takiego stanu faktycznego majątku dłużnika, który powoduje nie tylko niemożność, ale i utrudnienie albo opóźnienie zaspokojenia wierzyciela (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 21 listopada 2012 roku I ACa 1057/12, LEX nr 1280309; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2004r., IV CK 322/02, LEX nr 599558).

Przepis art. 527 § 2 k.c. wprost wskazuje, że niewypłacalność dłużnika nie musi być całkowita. Wystarczy, że w następstwie czynności doszło do jej pogłębienia, rozumianego jako pomniejszenie substancji majątku, ograniczenie wypłacalności, dalsze odwołanie i zmniejszenie szans na zaspokojenie wierzyciela (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2012r., V CSK 183/11, LEX nr 1231628).

O niewypłacalności dłużnika P. M. świadczy bezskuteczna egzekucja w sprawie KM (...) prowadzona przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w C..

Pomimo, że dłużnik posiada udział w wysokości 1/2 w prawie własności zabudowanej nieruchomości położonej w miejscowości D. (na której), to zaspokojenie roszczeń powoda z tej nieruchomości z bardzo wysokim prawdopodobieństwem byłoby niemożliwe, a co najmniej niezmiernie utrudnione. Nieruchomość ta obciążona jest bowiem hipotekami na łączną sumę ok. 5 000 000 zł, co oznacza, że – stosownie do zasady zawartej w art. 65 ust. 1

ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o księgach wieczystych i hipotece – wierzyciel hipoteczny może dochodzić zaspokojenia z nieruchomości z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi właściciela nieruchomości.

Należy również dodać, iż dla przyjęcia niewypłacalności dłużnika wystarczające jest, że egzekucja okazała się nieskuteczna z jednej choćby części składowej majątku dłużnika (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 września 1998 r. III CKN 612/97, OSNC 1999/3/56). Powód wykazał, że wszczęta przez niego egzekucja prowadzona przeciwko dłużnikowi w ramach postępowania w sprawie KM (...) okazała się bezskuteczna. Powyższe w sposób oczywisty oznacza, że na skutek zawarcia przedmiotowej umowy darowizny P. M. stał się w wyższym stopniu niewypłacalny.

Zgodnie z poglądami doktryny dłużnik działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, gdy zdaje sobie sprawę, uświadamia sobie, że wskutek dokonania czynności prawnej może spowodować niemożność zaspokojenia się wierzycieli z jego majątku. Pokrzywdzenie wierzycieli nie musi być zatem zamiarem dłużnika. Wystarczy, że dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności. Dla skuteczności skargi paulińskiej nie jest konieczne, by w zamiarze dłużnika leżało pokrzywdzenie wierzycieli, ani też aby też zamiar był skierowany przeciwko konkretnemu wierzycielowi. Wystarczy świadomość dłużnika, że czynność prawna przez niego dokonana może spowodować dla ogółu wierzycieli niemożność zaspokojenia się (por. G. Bieniek, H. Ciepła i inni, „Komentarz do Kodeksu Cywilnego”, tom 1 Wydawnictwo Prawnicze Warszawa 1999 r. str. 565; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 listopada 1997r., I ACa 737/97, Apel.-W-wa 1998/4/36; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 10 stycznia 1995r., I ACr 1014/94, OSA 1995, z. 2, poz. 6; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 12 maja 2005r., I ACa 1764/04, OSA 2006, z. 3, poz. 8; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2005r., V CK 593/04, Biuletyn SN 2006, nr 5).

Dłużnik P. M. wiedział, iż jego wierzycielem jest powód J. T., któremu przysługuje wierzytelność w wysokości 746 875 zł 83 gr, wymagalna od stycznia 2008r. Przypomnieć w tym miejscu należy, że stosownie do art. 22 § 2 k.s.h. każdy wspólnik odpowiada za zobowiązania spółki jawnej bez ograniczenia całym swoim majątkiem, solidarnie z pozostałymi wspólnikami oraz ze spółką, przy uwzględnieniu tego, że w myśl art. 31 § 1 k.s.h. jego odpowiedzialność jest subsydiarna w zakresie egzekucji, bo możliwość zaspokojenia się z majątku osobistego wspólnika powstaje w razie bezskuteczności egzekucji z majątku spółki. Jednakże odpowiedzialność wspólnika spółki jawnej powstaje z chwilą powstania zobowiązania spółki, niezależnie od tego, czy egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna. Wskazuje na to art. 31 § 2 k.s.h., który pomimo ograniczenia wszczęcia egzekucji z majątku wspólnika od jej bezskuteczności z majątku spółki, dopuszcza wniesienie powództwa przeciwko wspólnikowi w każdym czasie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2009r., II CSK 411/08, LEX nr 526895).

Zatem dłużnik miał świadomość istnienia zadłużenia już od 2008r. i wiedział też, że suma ta nie została zapłacona. W toku postępowań sądowych nie kwestionował bowiem faktu samego istnienia wierzytelności. Dłużnik musiał zatem w chwili dokonywania darowizny uświadamiać sobie, że wskutek tego rozporządzenia może spowodować niemożność zaspokojenia swojego wierzyciela.

Sąd nie dał wiary zeznaniom świadka P. M. (dłużnika), jak i samej pozwanej, jakoby decyzja o darowaniu nieruchomości była podyktowana stanem zdrowia rodziców pozwanej. Darowana nieruchomość stanowiła majątek osobisty P. M.. Chorobę nowotworową rozpoznano u niego w grudniu 2012r. (k.- 66, 67), w dacie dokonania zaskarżonej czynności dłużnik czynnie uczestniczył w życiu zawodowym, w ramach prowadzonej działalności zaciągał kolejne kredyty na finansowanie firmy. Zatem jego stan zdrowia nie był tak niekorzystny, aby wywoływał nagłą potrzebę decyzijną co do posiadanego majątku.

Zgodnie z art. 527 § 3 k.c. jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli korzyść majątkową uzyskała osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Stosownie zaś do treści art. 528 k.c. jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet

przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Zgodnie zatem z powołanymi przepisami powód nie musiał wykazywać, że pozwany B. M. wiedział lub przy zachowaniu należytej staranności mógł dowiedzieć się, że darowizna ma na celu pokrzywdzenie wierzycieli darczyńcy. Stan podmiotowy osoby trzeciej w sytuacji z art. 528 k.c. jest prawnie obojętny, niezależnie od stosunku łączącego dłużnika z osobą trzecią, a do zaskarżenia wystarczające będzie spełnienie pozostałych przesłanek z art. 527 § 1 i 2 k.c. W sytuacji z art. 528 k.c. nie ma potrzeby stosowania domniemań z art. 527 § 3 i 4 k.c. Do zaskarżenia tej czynności, zdziałanej pod tytułem darmym wystarczające jest spełnienie pozostałych przesłanek z art. 527 § 1 i 2 k.c. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21 marca 2013 roku, V ACa 828/12, LEX nr 1298911; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 września 2012r., I ACa 226/12, LEX nr 1246917).

W ocenie Sądu, w rozpoznawanej sprawie, nie zachodzi szczególnie wyjątkowy wypadek pozwalający na zastosowanie art. 5 k.c. i oddalenie powództwa na tej podstawie. Zgodnie z powołanym przepisem, nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego, a takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Podkreślić należy, że ów przepis ma charakter wyjątkowy i może być zastosowany tylko po wykazaniu wyjątkowych okoliczności, które w niniejszej sprawie nie zachodzą. Przepis ten nie może być wykładany rozszerzająco. Pozwany nie wskazał skutecznie majątku z którego rzeczywiście powód mógłby zaspokoić zasądzone na jego rzecz należności (art. 533 k.c.). Natomiast powód wskazał na bezskuteczność egzekucji. Celem powoda nie jest pozbawienie rodziny mieszkania, a wyegzekwowanie należnego mu świadczenia. Nadmienić należy, że powód sam jest w trudnej sytuacji majątkowej (k.- 18-19). Ponadto, pozwany nawet nie sprecyzował jaką zasadę współzycia społecznego narusza powód dążąc do wyegzekwowania należności. Zastosowanie przepisu art. 5 k.c. nie może unicestwić roszczenia strony powodowej.

Z tych wszystkich względów, na podstawie powołanych przepisów, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku i uwzględnił powództwo o uznanie opisanej czynności prawnej za bezskuteczną (pkt 1).

Stosownie do art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2005r., nr 167, poz. 1398 z późn. zm.) Sąd nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 11 500 zł tytułem zwrotu w/w kosztów sądowych, których powód nie miał obowiązku uiścić. Kwota ta stanowi należne koszty sądowe w postaci opłaty od pozwu.

Orzeczenie o kosztach procesu uzasadnia przepis art. 98 k.p.c.; w skład tych kosztów wchodzi wynagrodzenie adwokata (7 200 zł) wraz z podatkiem od towarów i usług (1 656 zł).

Wysokość kosztów zastępstwa procesowego określono na podstawie § 2 ust. 1, 2 i 3, § 6 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. - Dz. U. z 2013r., poz. 461 z późn. zm.) w związku z § 22 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2015r., poz. 1801).